

Glivarcem), biblioteku u Aleksandriji (1989, sa Z. Glivarcem), multifunkcionalni centar Genochplatz u Beču (I. nagrada, 1990), središnji prostor grada Zagreba (II. nagrada, 1992, s M. Hrčićem, A. Kostelcom, T. Odakom, B. Siladinom), stambeni kompleks Geibelgasse u Beču (I. nagrada, 1993, s D. Hayderom).

BIBL.: Osvrt na problematiku racionalnog planiranja, projektiranja i izgradnju dječjih jastika i vrtića, Arhitektura, 1977, 162–163; Tri osnovne škole u Zagrebu, ČIP, 1982, 9; Dvije kuće, Arhitektura, 1985, 186–188.

LIT.: V. Maleković, Novo u postojećem, ČIP, 1983, 11. — A. Pasinović, Sažeti sažetak, Oko, 1984, 318. — J. Malešević, Arhitekti među sobom, ČIP, 1985, 3. — A. Pasinović, »Megas« kompatibilni sistem predškolskih ustanova, ibid., 1985, 7. — A. Rusan, Neue Wege und Anregungen zur Architektur in Croatien, Der Architekt (Stuttgart), 1986, 11. — K. Rogina, Tajderov prijelaz u bečku fazu stvaranja, ČIP, 1986, 12. — Arhitektura u Hrvatskoj 1945–1985, Arhitektura, 1986, 196–199. — T. Odak, R. Tajder (katalog), Zagreb 1988. — I. Maroević, Tradicija devetnaestog stoljeća u našoj suvremenoj arhitekturi, Arhitektura, 1988, 204–207. — Z. Jurić, Hrvatska arhitektura 80-ih godina, Arhitektov bilten (Ljubljana), 1988, 97–98. — V. Grimmer, Zagrebački arhitekti u Beču, ČIP, 1990, 1. — B. Siladin, Rarine skice (katalog), Ljubljana 1991. J. M. M.

TALLER (DALLER), Gabrijel, slikar i grafičar (Krakov, 1707 – Lepoglava, oko 1780). Pavlin iz Poljske, živio je i djelovao u Lepoglavi i Kamenskom. Za knjigu J. Bedekovića »Natale solum magni ecclesiae doctoris s. Hieronymi« (Neostadii Austriae, 1752) izradio u bakrorezu sliku Sv. Jeronima. Možda i neke nepotpisane gravire u tome djelu potječu od njegove ruke. Slikao je 1750. likove apostola na vratnicama velikoga sakristijskog ormara u Lepoglavi, 1760. portrete pavlinskih svetaca u pavlinskoj crkvi Sv. Marije Snježne u Kamenskom te velike kompozicije: Sv. Pavao pustinjak s pavlinima (Čakovec) i Poklonstvo kraljeva (Karlovac, sada MUO).

LIT.: V. Noršić, U spomen naših pavlina, Katolički list, 1912, 47, str. 559. — D. Cvitanović, Povijest i barokna obnova pavlinskog samostana i crkve Bl. Dj. Marije Snježne u Kamenskom, Zagreb 1973. — M. Mirković, Slikarstvo lepoglavskih pavlina, Lepoglava I, Zagreb, Kaj, 1979, 6. — D. Cvitanović, Slikarstvo pavlinskog kruga u 17. i 18. stoljeću, u katalogu: Kultura pavlina u Hrvatskoj, 1244–1786, Zagreb 1989. R.

TAMHINA-KONJHODŽIĆ, Višnja, slikarica (Zagreb, 2. V. 1945). Diplomirala na Akademiji u Zagrebu 1969 (I. Šebalj). Poslije kraćega figurativnog razdoblja slikala u duhu informela, istražujući strukturu apstraktnih krajolika (Slika CCLIII, 1974). Nakon 1975. slika melankolične krajolike prigušenih tonova, a oko 1980. radi figurativne crteže u boji. Osamdesetih god. oblikuje skulpture minijature dimenzija u pečenoj glini, duhovite i živo obojene. Od 1990. slika u ulju ciklus nadrealističnih krajolika (*Largo sostenuto*, 1991–92). — Samostalno je izlagala u Požegi, Varaždinu, Rijeci, Zagrebu i Beogradu. Bavi se ilustracijom i scenografijom.

LIT.: J. Baldani, Višnja Tamhina (katalog), Zagreb 1975. — V. Ekl, Višnja Tamhina (katalog), Zagreb 1979. Ž. Sa.

TANAY, Emil Robert, slikar (Zagreb, 7. III. 1944). Diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1967 (A. Mezdjić). Na istoj ustanovi od 1989. predaje metodiku lik. odgoja i obrazovanja. Bio je suradnik Majstorske radionice K. Hegedušića 1967–72. Djelovao u grupi »Biafra« 1971–78. God. 1987. osnovao vlastiti Centar za kreativne tehnike — Studio Tanay. U svojim figurativnim kompozicijama aktualizira egzistencijalnu tjeskobu suvremenoga čovjeka (*Solilokvij*, 1971), u crtežima olovkom raščlanjuje metafizičko ozračje predmeta i krajolika (*Obzor mora, kvadrat trave*, 1980), a u akvarelima do kraja pročišćuje svoj lirsko-meditativni izraz (*Zapisi sa Save*, 1988). — Samostalno je izlagao u Požegi (1967, 1969, 1971, 1990), Zagrebu (1971, 1976, 1980, 1988) i Ljubljani (1973), Tilburgu (1990) i Starome Gradu (1989, 1991). Piše stručne članke o lik. odgoju i obrazovanju.

BIBL.: Promatranje likovnih djela u višim razredima osnovne škole, Zagreb 1989; Od olovke do kopijatora — Tehnike likovnog izražavanja (s V. Kučinom), Zagreb 1992.

LIT.: T. Maroević, Emil Robert Tanay — crteži (katalog), Zagreb 1980. — Z. Rus, Emil Robert Tanay, ČIP, 1980, 78. — I. Šimat Banov, Askeza crteža, Dometi, 1980, 10. — T. Lalin, Emil Robert Tanay (katalog), Zagreb 1988. Ž. Sa. i R.

TAPISERIJA, tkanje izvedeno raznobojnom vunom ili svilom, katkada uz dodatak zlatnih ili srebrnih niti, na tkalačkome stanu tehnikom ključanja, poput ćilima, najčešće s figuralnim motivima. Velikih je dimenzija; prvotno joj je svrha da prekrije zidove interijera i tako zaštititi od hladnoće, a s vremenom postaje izrazit primjer čiste dekoracije. Predloške za tapiserije (na kartonu) često rade poznati slikari.

Djela te vrste pojavljuju se u Europi potkraj XII. st., a nastaju pod utjecajem romaničkoga monumentalnoga zidnog slikarstva i karolinške minija-

R. TAJDER, stambena zgrada u Vodovodnoj ul. 7 u Zagrebu

ture. Usporedno s podizanjem srednjovj. burgova i kaštela, a od renesanse i dvoraca, potražnja za tapiserijama neprestano raste. Njima su se prekrivale velike zidne plohe ali i kreveti, sjedala, vladarsko prijestolje ili su se vješale na prozore, vrata, oko kreveta. Veoma skupocjena, t. je u prvome redu predmet udobnosti a potom i raskoši naručitelja — vladara i feudalaca, katedrala i samostana. Više vrijednih primjeraka eur. tapiserije očuvano je u našim muzejima i crkv. zbirkama (Zagreb, Kotor, Dubrovnik).

U Hrvatskoj se tapiserija izrađuje od 30-ih god. XX. st. Reformom Državne obrtno škole u Zagrebu 1932. ustrojava se njezin tekstilni odjel; zanatski za ćilimarstvo i tapiseriju i majstorski za tekstilno industrijske kadrove. Odjelom ravna M. Ovčarić-Kovačević, koja je studij tekstila završila na Prvoj državnoj tekstilnoj industrijskoj školi, na Češkoj visokoj tehničkoj školi te u Zavodu mehaničke tekstilne i papirne tehnologije u Brnu; ona proučava izradbu tapiserije — tehniku tkanja i prenošenja motiva, dok crtanje kartona vode E. Kovačević i E. Tomašević.

Pedesetih godina djeluje radionica za tapiseriju na Akademiji primijenjene umjetnosti u Zagrebu (Branka Frangeš-Hegedušić), ali zbog kratkoće postojanja nije dala većih rezultata. Škola primijenjene umjetnosti u

E. R. TANAY, *Dinamika tišine*. Zagreb, Moderna galerija

Zagrebu ostaje jedina koja promiče tekstilnu struku; M. Ovčaić-Kovačević predaje u Školi 1932 – 40. i ponovno od 1957. Uče se sve tehnike za ručno i industrijsko tkanje (klasična tehnika tkanja, ključanje, tehnika platnenoga prepletaja, miješane tehnike). Među prvim su kreatorima umj. tapiserije u nas: Jozefina Kovačević, J. Bratanić, M. Ovčaić-Kovačević, Albina Bohinc-Galeš, Zdenka Mlinarić-Brahm, Ivančica Stiplošek, E. Kovačević, Marija Zidarić. Sred. 50-ih godina nastaju zapažena djela »Dječak i riba« J. Bratanića, »Stari grb grada Zagreba« M. Ovčaić-Kovačević. Ista je autorica 60-ih godina izradila »Zlatnu bulu« po kartonu Lj. Babića, a 1965. nastaje antologijska tapiserija »Krovovi« E. Kovačevića. Prve umj. tapiserije označile su i početke moderne tapiserije u Hrvatskoj; tematski se registar kreće od pov. predložaka preko folklornih elemenata do zabilješki svakodnevnoga. Šezdesetih godina tapiserijom se počinje baviti J. Buić, koja osjećajem za materijal te kreativnim senzibilitetom ujedinjuje pučko i suvremeno. Sedamdesetih godina ona stvara tapiserije u prostoru, ambijentalnu skulpturu-tapiseriju, kojom označava novu eru u suvremenoj hrv. tapiseriji. Uz već postojeće autore (Anita Tomljanović, Maja Maček, Ivan

Tomljanović) sedamdesetih i osamdesetih godina javljaju se mnoga nova imena, školovana na tekstilnome odjelu Škole primijenjene umjetnosti u Zagrebu (M. Danč-Roth) ili na Akademiji likovnih umjetnosti (slikar J. Amižić), no većinom su ipak samouki (J. Tučan). Tapiserijom se povremeno bave i slikari (F. Kulmer, F. Šimunović, E. Murtić, G. Vrus i dr.). Hrvatska se tapiserija pojavljuje već prije II. svj. r. na zajedničkim i samostalnim izložbama, a sred. 50-ih bilježi zapažene uspjehe na Prvome zagrebačkom triennalu primijenjene umjetnosti (1955). Slijede učestalije izložbe primijenjene umjetnosti, na kojima se prikazuje tapiserija (Varšava, Minsk, Sofija, Bukurešt) i specijalizirane (Pariz, London). God. 1988. organizirana je u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu zajednička izložba »Tapiserija u Hrvatskoj«. Industrijska se tapiserija izrađuje u »Regeneraciji« iz Zaboka, gdje specijalizirani odjel »Zivteks« proizvodi tapiserije za domaće i inozemno tržište, a nisu rijetkost ni tapiserije po predlošcima slikara (F. Kulmer, I. Lacković Croata, I. Rabuzin i dr.); tehnika je ručni tafting. Odjel dizajna u »Zivtekstu« vodi Marija Čukelj, koja se i sama bavi tapiserijom.

J. BUIĆ, *Crni prostor*

LIT.: Z. Munk i V. Pavelić-Weinert, Mira Kovačević-Ovčarić (katalog), Zagreb 1976. — Z. Kržišnik, Jagoda Buić (katalog), Ljubljana—Zagreb—Dubrovnik—Skopje 1979. — Z. Maković i M. Baričević, Marika Danč-Roth (katalog), Zagreb 1983. — Jagoda Buić, Zagreb 1988. — J. Depolo, Tapiserija u Hrvatskoj (katalog), Zagreb 1988. Ma. B.

TARSATICA → TRSAT

TARTAGLIA, Ivo, kolekcionar i likovni kritičar (Split, 6. II. 1880 — Lepoglava 3. IV. 1949). Završio je studij prava doktoratom 1903. Potom je u Splitu bio odvjetnik i pokrovitelj umjetnosti te gradonačelnik (1918—28) i ban Pomorske banovine (1929—32). Prikupio je vrijednu zbirku umjetnina (više od 500 predmeta): slike, kipove i grafike hrv. umjetnika (M. Kraljević, V. Bukovac, C. Medović, M. Rački, B. Dešković, E. Vidović, I. Meštrović, A. Uvodić) i nepoznatih autora (više ikona iz XIII. st.), stilski namještaj, medalje, umjetničko posuđe, skupocjene predmete te knjižnicu. Njegova zbirka umjetnina koju je 1947. ostavio gradu Splitu danas je djelomično očuvana i nalazi se u Galeriji umjetnina, Muzeju grada Splita i Naučnoj biblioteci. Kao gradonačelnik otkupom većega broja umj. djela stvorio je temelj za osnivanje Galerije umjetnina (1931). Pratio je i poticao umjetnička zbivanja u Splitu, organizirao je izložbe, pisao predgovore kataloga i lik. kritike.

BIBL.: Kolektivna izložba Emanuela Vidovića (katalog), Split 1903; Emanuel Vidović, Savremenik, 1906, 4; Prva dalmatinska umjetnička izložba u Splitu, Savremenik, 1909, 1; O mjestu Meštrovićeva spomenika Grguru Ninskom, Novo doba, 1929, 131.

LIT.: A. Uvodić, Galerija moderne i klasične likovne umjetnosti u Splitu, Novo doba, 1928, 111. — J. Paal, Posjet jednom privatnom muzeju u Splitu, Hrvatski glasnik, 1940, 236; — N. Machiedo-Mladinić, Tragom najveće predratne privatne zbirke umjetnina i Dalmaciji, Kulturna baština, 1988, 18. — Ista, Životni put dr. Ive Tartaglie, Radovi. Zavod za hrvatsku povijest, 1993, 26. V. Fo.

TARTAGLIA, Marino, slikar (Zagreb, 3. VIII. 1894 — 21. IV. 1984). Nakon završene gimnazije u Splitu upisuje se 1908. na Građevnu stručnu

školu u Zagrebu, gdje su mu profesori O. Iveković i I. Tišov. God. 1912. odlazi u Firencu gdje studira na Švicarskoj akademiji (A. G. Giacometti), a potom na Istituto superiore di belle arti. Kreće se u društvu futurista okupljenih oko časopisa »Lacerba«, a 1918. izlaže na »Izložbi nezavisne umjetnosti« kao jedini inozemac zajedno s najistaknutijim predstavnicima tal. avangarde (C. Carrà, G. De Chirico, E. Prampolini). Iste se godine vraća u Split, a 1921. odlazi u Beč, odakle 1925. seli u Beograd. Tamo je jedan od osnivača grupe »Oblik«. God. 1927/28. boravi u Francuskoj (Pariz, Antibes, St. Tropez), a potom opet u Beogradu; 1931. prihvaća mjesto profesora na Akademiji u Zagrebu. Bio je član JAZU od 1947.

Prva očuvana djela izrazito su ekspresionistički obilježena. Izduženo, anatomski nerazmjerno lice na njegovu *Autoportretu* (1917) sazdano je od raznobojnih ploha i nanosa boje koji tvore neobično smjele kromatske odnose. To upućuje na srodnost s fovizmom, dok *Fetiš* iz iste godine pokazuje bliskost s metafizičkim slikarstvom. Srodnost s kubističkim traženjima i s crnačkom plastikom vidljiva je na slici *Dva akta* (takoder iz 1917) u kojoj su anatomski oblici naglašeno nepravilni. Tragovi raznorodnih traženja pojavljuju se i u kasnijim slikama, no one su lišene žestokoga kolorizma i dinamičnih linija. U *Mrtvoj prirodi s kipom* (I. i II, 1921) prevladava cezaniistički pristup oplemenjen određenim sfumatom. To vodi do posve plošnoga rasporeda kromatskih masa (*Moj atelier u Parizu*, 1928; *Intérieur s Toticom*, 1930; *Košarica s voćem*, 1932; *Biševo*, 1936) i do bogata, ali gotovo zatumljena kolorizma. Vrlo slobodno, na samom rubu nefiguracije, slika 1938. *Skicu za pejzaž* (*Murter*), koja prethodi njegovim poslijeratnim istraživanjima prostora (ciklusi *Motiv iz Lošinja*, *Porečke pinije*, *Cvijeće*, *Pogled s prozora*, *Slikar*). Motiv je često pretvoren u znak, odnosno u jezgru smještenu u središtu plohe. Do posljednjega razdoblja traje proces lik. sinteze u kojoj se slika pojavljuje kao ekstrakcija oblika iz

M. TARTAGLIA, *Intérieur s Toticom*, Zagreb, Moderna galerija

